

NORDISK
BIBLIOTEKSUGE

IDÉKATALOG

«Tænd et lys og læs sammen med hele Norden.»

ØER I NORDEN

13/11-19/11 2017

www.bibliotek.org

 #nordbib17

 facebook.com/bibliotek.org

 Nordisk
Ministerråd

VELKOMMEN TIL NORDISK BIBLIOTEKSUGE 2017

I 2017 inviterer Foreningen Norden igen børn, unge og voksne til Nordisk biblioteksuge og nye fælles litteraturoplevelser. **Den 13.-19. november** vil der blive læst op af de samme bøger i hele Norden og Baltikum, fra Grønland i vest til de baltiske lande i øst. Mandag den 13. november er den store højt-læsningsdagen. Højt-læsningsstunden for børn og unge, **Morgengry**, afholdes ved 9-tiden om morgenen. For de voksne arrangeres højt-læsningsstunden, **Skum-ringstimen**, om aftenen klokken 19. Tidspunkterne kan selvfølgelig tilpasses efter behov.

Mulighederne i Nordisk biblioteksuge er mange. I dette idekatalog ønsker vi at præsentere ideer til, hvordan børnehaver, skoler, biblioteker og andre kulturinstitutioner kan udarbejde et spændende og varieret program for Nordisk biblioteksuge 2017. Ideerne er opdelt efter tilhørergrupperne børn, unge og voksne. Alligevel er det godt at minde sig selv om, at alder i denne sammenhæng bare er et tal og at ideerne kan inspirere til aktiviteter på tværs af grupperne.

Med årets tema **Øer i Norden** inviterer Nordisk biblioteksuge både deltagere og arrangører med på øhop i den nordiske litteratur. Omgivet af hav og med sin særegne natur har øer udgjort et fascinerende og inspirerende udgangspunkt for mange nordiske forfattere gennem historien. Årets tema afspejles også i de udvalgte højt-læsningsbøger, da de på hver sin måde inviterer deltagerne med til en litterær ø.

Skatteøen, som er en gendigtning af Robert Louis Stevensons klassiske sørøverfortælling og skrevet af finske Mauri Kunnas, er højt-læsningsbogen for de yngste deltagere. Bogen handler om lille Jim, som tager på skattejagt på en hemmelig ø, efter han har fundet et mystisk skattekort blandt en gammel sømands ejendele. Med skattekortet ombord er lille Jim og besætningen overbeviste om, at de vil finde guld og diamanter, men på skibet gemmer der sig grådige pirater, som ikke har planer om at dele den store skat med nogen.

Maresi, skrevet af finlandssvenske Maria Turtschaninoff, er en fantasyroman, som er udvalgt til de unge. Fortællingen udspiller sig langt borte i ubestemt tid på øen Menos. Øen er hjem og tilflugtssted for kvinder, og ingen mænd har tilladelse til at gå i land. Øens beboere får imidlertid ikke lov at være i fred for evigt og øens isolation bliver brutalt afbrudt den dag, Jais går i land. Jais er nemlig på flugt fra sin grusomme far, der ikke giver op, før han har fået klørerne i sin datter.

Is, som er skrevet af finlandssvenske Ulla-Lena Lundberg fra Åland, tager os med til det ålandske øsamfund, Öarna, hvor skiftende vejr, den barske natur og øens beboere udgør bogens kulisse. Historien udspiller sig omkring en ung præst, som sammen med sin kone og datter flytter fra det finske fastland ud til det ålandske skærgårdsmiljø i tiden efter 1. verdenskrig.

På Nordisk biblioteksuges hjemmeside, www.bibliotek.org, kan du finde mere information om årets udvalgte højt-læsningsbøger samt yderligere materiale, der kan kombineres med højt-læsningsstunden.

Vi ønsker alle arrangører og deltagere mange gode litteraturoplevelser under Nordisk biblioteksuge 2017.

God læselyst!

Projektleder: Anne Malmström
Skribent: Gerd Helena Hals
Kunstner: Regina Lukk-Toompere
Design og layout: Jacob Mellåker

En særlig tak til:

Annica Andersson, Heidi Lønne Grønseth, Merete Riber, Eydis Inga Valsdóttir, Marjun Patursson, Mette Laustsen, Susanna Puisto, Liv Inger Lindi, Brigita Urmanaitė, Eha Vain, Ieva Hermansone, Ulla-Lena Lundberg, Maria Turtschaninoff, Mauri Kunnas, Heyday

VIND
EN BOK!

FOTOKONKURRANCE PÅ INSTAGRAM OG FACEBOOK

Del dine oplevelser fra Nordisk biblioteksuge 2017 og indsend dine bedste billeder til vores fotokonkurrence. Billederne skal på en eller anden måde reflektere årets tema **Øer i Norden**. Deltag og læg billederne op på **Instagram** eller på vores facebookside, **nordisk_biblioteksuge**, og mærk dem med **#Nordbib17**. Alle bidrag er med i konkurrencen om en valgfri bog fra årets udvalgte forfattere. Slip fantasien løs og fotografer løs!

FØLG OSS PÅ INSTAGRAM OG FACEBOOK!

Følg Nordisk biblioteksuges egen Instagram-profil, **nordisk_biblioteksuge** og like Nordisk biblioteksuge på **Facebook**, på Facebook, se hvordan andre arrangerer Nordisk biblioteksuge og se flere billeder, aktuelle opdateringer og spændende nyheder!

De fire vinderne fra sidste års fotokonkurrence med temaet Fremtiden i Norden

MORGENGRY

HØJTLÆSNING FOR BARN OG UNGE

Det er i morgentimerne, at højtlesningen for børn og unge finder sted. *Skatteøen* er skrevet af finske **Mauri Kunnas** og er en rigt illustreret fortælling udvalgt til højtlesningsstunden for børn. Endvidere er den spændende fantasyroman *Maresi*, skrevet af finlandssvenske **Maria Turtschaninoff**, bogen, som skal læses højt for de unge deltagere.

Den totale oplevelse omkring højtlesningen starter allerede, inden bogen åbnes på første side. Træk gardinerne for, dæmp lyset, tænd nogle stearinlys og skab en medrivende stemning for højtlesningsstunden. Hvis du har projektor, kan oplevelsen beriges med et billede af bogomslaget, årets plakater fra Nordisk biblioteksuge eller illustrationer fra bøgerne.

Et uddrag af *Skatteøen* og *Maresi* vil være tilgængeligt på Nordisk biblioteksuge hjemmeside, inden arrangementet afholdes.

IDÉER TIL BØRN: HØJTLÆSNINGSSTUNDEN

LAD SØRØVEREN LÆSE HØJT

En sørøver, som læser højt, er nok et sjældent syn både i klasseværelset og på biblioteket, men under Nordisk biblioteksuge kan alt ske. I bogen *Skatteøen* møder vi gamle sømænd, en stolt kaptajn og uhyggelige pirater. Klæd oplæseren ud som en af karaktererne fra *Skatteøen*, indret rummet som et sørøverskib og giv højtlesningen et ekstra pift!

LÆS UDE I DET FRI

I det kolde novembermørke opholder både børn og voksne sig meget indendørs. Derfor kan det være en sjov ide at lade højtlesningsstunden foregå udendørs i morgentimerne. Klæd jer varmt på og sæt jer på en træstub, et siddeunderlag eller legestativet i skolegården. Måske kan I tage ud til en ø og holde højtlesningen der?

SAMARBEJD MED SKOLEN ELLER BIBLIOTEKET

Nordisk biblioteksuge er en perfekt mulighed for at styrke samarbejde på tværs af skoler og biblioteker. Inviter en skoleklasse til højtlesningsstund på biblioteket eller inviter en bibliotekar til højtlesning i klassen.

IDÉER TIL BØRN: AKTIVITETER

ARRANGER EN SKATTEJAGT

Få aktiviteter er lige så populære blandt børn som en rigtig skattejagt. Lav et skattekort til børnene, efter de har hørt historien, således at de på biblioteket eller skolen kan tage på skattejagt, ligesom lille Jim gør i bogen *Skatteøen*. På Nordisk biblioteksuges hjemmeside kan du finde tips til hvordan du kan arrangere en skattejagt!

KOMBINER HØJTLÆSNINGSSTUNDEN MED TEGNING

Umiddelbart efter højtlesningen kan børnene tegne deres egen fantasi-ø og lave et skattekort, som viser hvor på øen, de har gemt skatten. Vis tegningerne frem, snak om dem i fællesskab og hæng dem op til en Nordisk biblioteksuge-udstilling på biblioteket eller i klasseværelset.

SYNG EN SØRØVERSANG

Nordiske sørøvere er nogle rigtige sangfugle og højtlesningen kan derfor godt kombineres med sang. I Norge er Kaptajn Sabeltand en populær sørøver, som synger sangen «*Hiv o'hoi - snart er skatten vår!*», og Pippi Langstrømpe fra Sverige er kendt for at kunne mange sørøversange som for eksempel sangen «*Sjörövarfabbe*».

KLIP OG LIM: LAV JERES EGEN SØRØVERBESÆTNING

Blandt højtlesningens deltagere gemmer der sig helt garanteret nogle små sørøvere. Lad børnene folde sørøverhatte af avispapir og lave øjeklapper af filt eller andet stof. Se enkle opskrifter på avishatte og øjeklapper på www.bibliotek.org. De små sørøvere kan endvidere arrangere rollespil, hvor de opfører scener fra højtlesningen.

AKTIVITETSLØJPE FOR SMÅ SØRØVERE

Litteratur og fysisk aktivitet passer bedre sammen, end mange måske tror. Arranger en aktivitetsløjpe for de små sørøvere med sjove udfordringer og opgaver. Mange spændende forslag til aktivitetsløjpen finder du på Nordisk biblioteksuges hjemmeside.

TAG PÅ SKATTEJAGT I HØJTLÆSNINGSBOGENS BILLEDER

Mauri Kunnas er kendt for sine fantasifulde illustrationer. Udskriv billederne fra højtlesningsuddraget, lad børnene lede efter sjove dyr og detaljer i billederne og snak om illustrationerne i fællesskab.

DYK NED I TEKSTEN

Arbejd med teksten og snak om handlingen i plenum i klassen eller på biblioteket. Hvad er en sørøver egentlig? Og hvorfor ligger skatten gemt på en ø? Du kan også fremhæve og diskutere vanskelige eller sjove ord i teksten. Skriv ordene ned på lapper og hæng dem op på tavlen.

SKRIV ET EVENTYR OM EN Ø

Efter højt læsningen kan børnene skrive deres helt egen sørøverhistorie. For eksempel kan de tage udgangspunkt i højt læsningsteksten eller i årets kunstværk på Nordisk biblioteksuges plakat (se de sidste sider i dette idekatalog). Eller hvorfor ikke lade børnene skrive videre på den spændende historie om Knogleøen og lille Jim fra bogen *Skatteøen*. Måske rejser lille Jim ud på havet igen på jagt efter nye eventyr?

FINLAND HAR FØDSELSDAG!

Når Nordisk biblioteksuge arrangeres i november 2017 sætter vi på forskellige måder fokus på Finlands 100-årsjubilæum! Blandt andet kommer alle forfatterne af årets højt læsningsbøger fra Finland. Brug Nordisk biblioteksuge til at sætte fokus på jubilæet på biblioteket eller på skolen og lad børnene tegne det finske flag. Hvor på landkortet ligger Finland og hvilket sprog, taler de der?

IDÉER TIL UNGE: AKTIVITETER

TAG PÅ ØHOP

Nogle gange behøver du ikke tage længere væk end til boghylden for at kunne rejse på øhop. På Nordisk biblioteksuges hjemmeside er der lagt en liste med nordiske bøger, hvor øer spiller en central rolle i historien. Udvælg nogle bøger, skriv en kort tekst om øerne, som er med, og snak sammen i klassen om de litterære øer. Hvordan ser der ud? Hvem bor der? Og hvordan kan man rejse dertil?

STUDER DE NORDISKE SPROG

Uddrag fra *Maresi* ligger tilgængeligt på Nordisk biblioteksuges hjemmeside i oversættelse på alle de nordiske sprog. Kombiner højt læsningen med sprogundervisning og læs tekstuddraget på et andet nordisk sprog. Prøv selv at oversætte et afsnit fra teksten til et andet nordisk sprog for derefter at sammenligne jeres egne oversættelser med den allerede oversatte version. Eller udvælg et afsnit for at sammenligne bogstaver, ord og sætninger i de forskellige nordiske sprog.

SÆT ET SKUESPIL OP

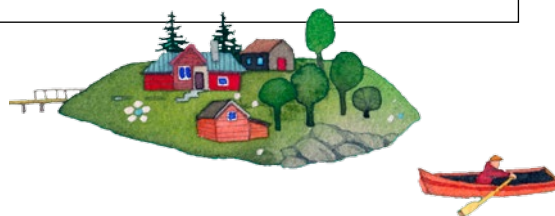
Tag udgangspunkt i højt læsningsteksten fra *Maresi* og dramatiser tematikken i klasseværelset eller på biblioteket. Lad handlingen udspille sig på øen Menos eller skriv jeres eget skuespil med en fantasiø som fortællingens kulisse.

FINLAND 100 ÅR

Vær med til at fejre Finlands 100-årsjubilæum ved at sætte fokus på Finland i undervisningen. Finlands nationalsprog er finsk og svensk, og *Maria Turtschaninoff*, som har skrevet *Maresi*, er en finlandssvensk forfatter. Lad eleverne undersøge mere om den aktuelle sprogdebat i Finland. Hvad adskiller nationalsprog og minoritetssprog? Hvordan kan sprogdebatten kobles til dit lands eller de øvrige nordiske landes sprogdebat, - situation og -politik?

LÆS HØJT FOR HINANDEN

Brug Nordisk biblioteksuge som en anledning til at sætte fokus på højt læsning. Lad de unge gå sammen to og to og øve sig på at læse uddraget fra *Maresi* højt for hinanden.

LÆSEKORPS

Saml nogle højtlesningsspirer sammen og tag en tur rundt på skolen eller biblioteket med højtlesningsbogen under armen. Spred litteraturen og lad de unge læse højt for nogle yngre børn. Hvis man er ekstra modig, kan man også læse højt for en hel klasse.

SKRIVEVÆRKSTED

De unge, der lytter til højtlesningen, sidder måske med en lille forfatterspire i maven? Skriv en fortælling om hvordan det er at leve på en ø. Inviter en forfatter og arranger et skriveværksted sammen med de unge forfatterspirer. Hvad med at afslutte Nordisk biblioteksuge 2017 med en højtlesning af historierne om de unges egne litterære øer?

DISKUTER FREMSTILLINGEN AF KØN I LITTERATUREN

Bogen, *Maresi*, indeholder stærke kvindeskikkelser, og teksten giver et godt udgangspunkt for at diskutere temaer som kønsroller og ligestilling, både i litteraturen og i samfundet. Hvilke kønsroller udspiller sig i *Maresi*? Hvilke kønsroller udspiller sig i anden litteratur, I har læst? Kan litteraturen sige noget om hvilken type roller, vi kan have i dagligdagen og i samfundet?

KVINDEFÆLLESSKABER I LITTERATUREN

Kvinderne fra klostret på øen Menos giver udtryk for at have et stærkt kvindefællesskab. Diskuter hvordan dette kvindefællesskab kommer til udtryk i bogen? Og findes der andre bøger, som har en lignende fremstilling af gruppesammenhold?

BRUG LÆRINGSPORTALEN NORDEN I SKOLEN

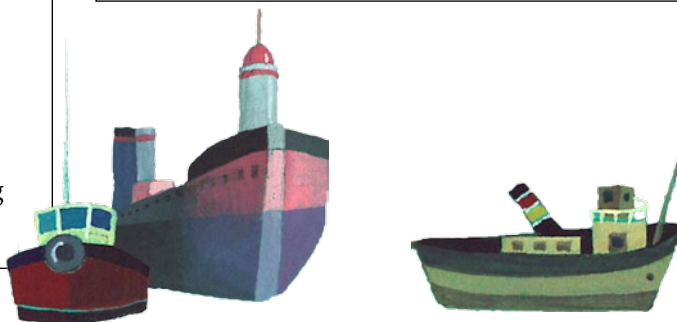
Norden i Skolen er en gratis læringsportal for lærere og elever, som vil arbejde med temaer som sprog og kultur eller klima og natur. Opret en profil på www.nordeniskolen.org og få adgang til et varieret materiale, som du kan anvende i løbet af biblioteksugen. For eksempel findes over 50 nordiske kortfilm og dokumentarer for børn og unge tilgængelige på siden.

NORDISK TEMA

Brug Nordisk biblioteksuge som udgangspunkt til at sætte fokus på og lære om de andre nordiske og baltiske lande. Hvordan ser flagene ud, hvad hedder hovedstæderne og hvor ligger verdens største ø? En færdig Norden-quiz ligger klar på Nordisk biblioteksuges hjemmeside.

ARBEJD VIDERE MED TEKSTEN

Dyk ned i teksten og diskuter den i klassen. Lad de unge skrive et sammendrag af højtlesningsuddraget og diskutere sproglige kendetegn og virkemidler, som de lægger mærke til. Alternativt kan eleverne selv læse højtlesningsteksten og udvælge en sætning, som berører dem på en eller anden måde. Inddel eleverne i grupper for at diskutere hvilke tanker, sætningen vækker hos dem. Hvorfor er sætningen interessant? Hvad formidler den til den enkelte elev?

SKUMRINGSTIMEN

HØJTLÆSNING FOR VOKSNE

Skumringstimen er højtæsningsstunden for de voksne og finder sted efter novembermørkets frembrud. Årets udvalgte højtæsningsstekst er hentet fra romanen *Is*, skrevet af den finlandssvenske forfatter **Ulla-Lena Lundberg** fra Åland.

Den totale oplevelse omkring højtæsningsstunden starter allerede før bogen åbnes på første side. Træk gardinerne for, dæmp lyset, tænd nogle stearinlys og skab en medrivende stemning for højtæsningsstunden. Hvis du har projektor, kan oplevelsen beriges ved at vise et billede af bogomslaget fra bogen *Is* eller årets kunstværk fra Nordisk biblioteksuges plakat.

Et uddrag af romanen *Is* vil ligge tilgængeligt på Nordisk biblioteksuges hjemmeside, inden arrangementet afholdes.

IDÉER TIL VOKSNE

EN BOG - HVORFOR IKKE FLERE?

Højtæsningsstunden af årets udvalgte bog, *Is*, kan kombineres med en oplæsning af anden nordisk litteratur om øer. Brug for eksempel muligheden til at læse op af flere nordiske bøger (se forslag til relateret nordisk litteratur på Nordisk biblioteksuges hjemmeside) eller for eksempel vinderbogen af Nordisk Råds litteraturpris 2017.

POP-UP LÆSNING

Vær med til at sprede det gode højtæsningsbudskab under Nordisk biblioteksuge. Inviter nogle højtæsningspirer fra en teaterskole, folkehøjskole eller lignende og samarbejd om pop-up læsning ude på gaden. Tag bogen med under armen, gå rundt til forskellige steder og lad højtæsningsstunden dukke op, hvor ingen venter det. Tændte fakler i skumringstimen kan skabe en charmerende ramme om højtæsningsstunden.

INVITER EN FORFATTER ELLER EN FOREDRAGSHOLDER

Kombiner højtæsningsstunden med et forfatterbesøg på biblioteket. Måske kan I få besøg af en af de forfattere, som er nomineret til Nordisk Råds litteraturpris eller Nordisk Råds børne- og ungdomslitteraturpris? Eller hvorfor ikke invitere en anden forfatter, som har skrevet om øer? Man kan også invitere en foredragsholder eller forsker, som er specialiseret i ø-tematik og koble højtæsningsstunden af *Is* sammen med aktuel forskning om ø-fællesskab.

NORDISK HJØRNE

Indret et hjørne af biblioteket eller klasseværelset med nordiske bøger, som handler om øer. Hæng Nordisk biblioteksuges plakat for 2017 op, sæt bøgerne fra biblioteksugen frem og udstil anden nordisk litteratur. Lad de besøgende lave tegninger med temaet **Øer i Norden** og gør dem til en del af udstillingen.

KOMBINER HØJTLÆSNINGEN MED ANDRE AKTIVITETER PÅ BIBLIOTEKET

Arrangerer I sprogcafe for indvandrere, faste eventyrstunder for børn, strikkecafé eller bogklubber på biblioteket? Læs højt af årets udvalgte bøger eller anden nordisk litteratur og gør disse allerede eksisterende arrangementer til et Nordisk biblioteksuge-arrangement i uge 46!

FINLAND 100 ÅR

I år sætter Nordisk biblioteksuge fokus på Finlands 100-årsjubileum ved at udvælge litteratur til højtlesningen, som er skrevet af forfattere fra Finland. Brug anledningen til at kombinere højtlesningsstunden med at sætte fokus på Finland. Dette kan gøres ved at sætte fokus på finsk litteratur, synge en finsk sang, invitere en finsk musiker, servere finsk mad eller invitere en finsktalende til at læse lidt af højtlesningsteksten på finsk.

NORDISKE TONER

Nordisk musik kan være en fin udvidelse af højtlesningsarrangementet. Arranger en lille koncert sammen med nordiske musikere eller arranger fællessang med kendte viser fra hele Norden.

NORDISK GÆSTEBUD

Inviter til en hyggelig madaften og lav typisk nordisk mad sammen. Hvad med at prøve norsk rømmegrøt, dansk smørbrød eller karelske pirogger fra Finland?

ÅRETS KUNSTVERK ØER I NORDEN

Kunstneren bag årets plakat til Nordisk biblioteksuge 2017 er den estiske illustratør Regina Lukk-Toomper. Brug gerne plakaten til at informere om jeres **Morgengry** og/eller **Skumringstime**-arrangement. Hæng plakaten op på opslagstavler, illustrer invitationer på netsider, nyhedsbrev, e-mail, sociale medier eller traditionel brevpost. Pynt også indgangsparti og lokaler med den smukke illustration og andre passende genstande.

DYK NED I PLAKATEN

Det store gamle skib på billedet fortæller en estisk historie om en søfarendes hjemkomst. Efter en lang sejlads har skibet slået rod og masten er blevet til et blomstrende træ. Træet symboliserer liv og båden har fundet hjem. Skriv en historie om hvad skibet og dets fortælling har oplevet på sin lange sejlads og hvordan livet er nu, hvor det har slået rod i havnen.

Hvilke historier gemmer der sig i plakaten? Print plakaten ud eller vis den på en projektor på væggen. Lad børnene se på plakaten og brug den som inspiration til at fortælle. Fortællingen kan enten være i skriftform eller mundtlig.

Diskuter eller skriv om livet på en ø. Hvad sker der på de små øer og hvordan klarer man sig, når det bliver vinter og havet omkring øerne fryser til is?

